

УДК 327(4:438)

**Польська концепція «східного виміру» політики
Європейського Союзу**

О.А. БЛИЗНЯК

Національний університет «Острозька академія», Острог, Україна

Авторське резюме

Охарактеризовано передумови вступу Польщі до Європейського Союзу. Оцінено вплив зовнішніх та внутрішніх факторів на динаміку інтеграційних процесів у Польщі. Проаналізовано підстави значного зацікавлення Варшави у розширенні східного кордону ЄС. Досліджено витоки та еволюцію польської концепції «східного виміру» політики ЄС. З'ясовано цілі ЄС у Східній Європі. Представлено головні аспекти та напрямки реалізації Європейської політики сусідства. Визначено особливу роль Польщі у формуванні та реалізації цієї міжнародної ініціативи. Оцінено вплив самітів ЄС на ключові рішення в рамках міжнародної співпраці в сфері економіки, культури, освіти тощо. Проаналізовано підсумкові декларації самітів. Наголошено на актуальності заходів з підтримки стабільності та безпеки у Централь-но-Східній Європі. Доведено, що у вирішенні спільних для ЄС напрямків роботи активну позицію посідає Польща. Проаналізовано польсько-шведський проект програми Східного партнерства. Простежено внесок Польщі в імплементацію східної політики ЄС. Охарактеризовано особливості польської дипломатії у напрямку розширення ЄС на Схід. Визначено роль Варшави як найбільш дієвого промоутера політики східного виміру.

Ключові слова: Європейський Союз; Польща; політика сусідства; «Східне партнерство»; саміт ЄС; інтеграційні процеси

The Polish concept of «eastern dimension» of policy of European Union

O.A. BLYZNIAK

National university of «Ostroh academy», Ostroh, Ukraine

Abstract

The article analyzes the Polish concept of the «Eastern dimension» of the policy of the European Union in terms of the contemporary process of European integration. It characterizes the prerequisites of Poland's entry to the European Union. In addition, the article evaluates the influence of the external and internal factors on the dynamics of Poland's integration. It analyzes the basis for Warsaw's profound interest in the expansion of the EU's eastern border as well. Such increased interest of the country in the states that have become the object of the EU's Eastern policy may be explained, first of all, by the common historical, cultural, social, and economic relations. The article has studied the origins and evolution of the Polish concept of the «Eastern dimension» of the European Union's policy. The EU's objectives in Eastern Europe have been determined since its borders have become immediately close to the Post-Soviet countries after the «great expansion» of the EU in 2004-2007. Notably, Poland has started to actively provide its eastern neighbors with support together with the countries that similarly have been the candidates for the EU membership. The article presents the main aspects of the EU's neighborhood policy realization. Poland's special role in the formation and realization of this international initiative has been determined. Undoubtedly, Warsaw has become the primary advocate of the countries under the Neighborhood Policy. The article evaluates the impact of the EU's summits on the key decisions in terms of the international cooperation in economy, culture, education, and other sectors. Furthermore, it analyzes the final declarations of the summits. Moreover, it emphasizes the relevance of the measures for ensuring stability and security in Central and Eastern Europe. Today, the issues of security are prioritized considering the existing threats to the EU and its eastern neighbors. The current state of the European security and defense policy is at the stage of approval, hence not always prepared to oppose the potential threats in this region. It has been proved that Poland is particularly active in determining the directions that are common for the EU. The article analyzes the Polish-Swedish project of the Eastern partnership program. In contrast to the Neighborhood Policy, the «Eastern partnership» program presupposes the political and economic integration of the EU and its eastern neighbors. The article also investigates the contribution of Poland to the implementation of the Eastern policy of the EU. Moreover, it characterizes the peculiarities of Polish diplomacy regarding the EU's expansion eastwards. The article determines the role of Warsaw as the most active promoter of eastern policy. It has become obvious that the eastern vector of the EU's policy is changing, facing new challenges, and, now more than ever, requires the unity of its strengths as well as infallible decisions. Hopefully, such decisions will be found since the strengths and stability of the contemporary Europe are directly dependent on the strengths and stability of its neighbors.

Keywords: the European Union; Poland; Neighborhood Policy; «Eastern Partnership»; the EU summit; the integration processes

Польская концепция «восточного измерения» политики Европейского Союза

О.А. БЛИЗНЯК

Национальный университет «Острожская академия», Острог, Украина

Авторское резюме

Охарактеризованы предпосылки вступления Польши в Европейский Союз. Оценено влияние внешних и внутренних факторов на динамику интеграционных процессов в Польше. Проанализированы основания значительного интереса Варшавы в расширении восточной границы ЕС. Исследованы истоки и эволюция польской концепции «восточного измерения» политики ЕС. Выяснено цели ЕС в Восточной Европе. Представлены основные аспекты и направления реализации Европейской политики соседства. Определено особую роль Польши в формировании и реализации этой международной инициативы. Оценено влияние саммитов ЕС на ключевые решения в рамках международного сотрудничества в сфере экономики, культуры, образования и т.п. Проанализированы итоговые декларации саммитов. Отмечено актуальность мероприятий по поддержанию стабильности и безопасности в Центрально-Восточной Европе. Доказано, что в решении общих для ЕС направлений работы активную позицию занимает Польша. Проанализирован польско-шведский проект программы Восточного партнерства. Прослежено вклад Польши в имплементацию восточной политики ЕС. Охарактеризованы особенности польской дипломатии в направлении расширения ЕС на Восток. Определена роль Варшавы как наиболее действенного промоутера политики восточного измерения.

Ключевые слова: Европейский Союз; Польша; политика соседства; «Восточное партнерство»; саммит ЕС; интеграционные процессы

Постановка проблеми. У результаті «великого розширення ЄС на Схід» у 2004-2007 рр. десять країн з регіону Центрально-Східної Європи приєдналися до Європейського Союзу, що безпосередньо наблизило його кордони до пострадянського простору. Одночасно із розширенням ЄС запропонував у 2004 р. Україні, Молдові, Білорусі та державам Закавказзя новий формат відносин під назвою Європейська політика сусідства, який з часом трансформувався в ініціативу Східне партнерство. Таким чином, ці країни стали об'єктами нової східної політики ЄС. Нові ж країни-учасниці ЄС з Центрально-Східної Європи – Польща, Угорщина, Словаччина, Литва, Латвія, Естонія, Болгарія та Румунія – створили єдиний блок популяризаторів східної політики ЄС. Серед зазначених країн Польща найактивніше долучилась до процесу її творення та впровадження. «Східний вимір» політики ЄС у сучасних геополітичних реаліях набув нового забарвлення і привертає до себе підвищену увагу світових політичних лідерів, що вимагає нових оцінок та аналітичних підходів. Студії у заданому напрямку можуть стати у нагоді під час формування нових сценаріїв розвитку інтеграційних процесів в умовах сучасних викликів.

Аналіз досліджень і публікацій. ЄС та його ініціативи стали предметом зацікавлення широкого кола вчених. Серед західних дослідників, що вивчали «східний вимір» політики ЄС, своїми аналітичними працями вирізняються Е. Тульмець, Т. Стемпневський, Д. Мільчарек, О. Барбурська, М. Машкевич тощо. Вагомий внесок у розробку заявленої проблеми належить українським ученим В. Манжолі, О. Шаповаловій, В. Копійці, Т. Сидорук та ін.

Вклад основного матеріалу. На зламі 1980-х – 1990-х рр. сталася низка геополітичних трансформацій у Центрально-Східній Європі, внаслідок яких Польща опинилася на роздоріжжі та змушена була торувати свій власний шлях подальшого політичного поступу. Вагомий вплив на становлення демократичних засад у цій країні справило міжнародне середовище. Варто віддати належне тогочасній польській еліті, яка виявилася здатною швидко реагувати на виклики часу. Польща першою серед країн, що були у фарватері впливу радянської ідеології, визнала незалежність України у грудні 1991 р. Це, без перебільшення, був історичний момент для обох сторін, адже до цього все «спілкування» між ними здійснювалося виключно через Москву. 18 травня 1992 р. було підписано Договір про добросусідство, дружні взаємини та співпрацю між Польщею та Україною.

Проте, ще задовго до цього Польща виявляла своє зацікавлення сусідами, що розташовані на Схід від її кордонів. Основоположником сучасної концепції східної політики Польщі вважають відомого громадського діяча і публіциста Єжи Гедройця, оскільки саме він уперше висловив думку про те, що нормалізація відносин з країнами, які розташовані на Схід від Польщі, – це запорука безпеки і гарантії незалежності держави.

У 1991 р. було припинено діяльність Організації Варшавського Договору (ОВД), після чого Польща задекларувала намір інтегруватися до європейських структур. Як результат, 15 лютого 1991 року три країни із постсоціалістичного табору: Польща, Угорщина та Чехословаччина створили так звану «Вишеградську групу». Будучи географічно у центрі Європи,

новостворена Республіка Польща обрала проєвропейський вектор свого розвитку. В подальшому ця держава намагалася налагоджувати добрі відносини із країнами Заходу, активізувала свою діяльність на міжнародній арені, що принесло їй хороші дивіденди у короткостроковій перспективі. Уже в 1991 р. Польща підписала Договір про дружбу з Францією, Договір про добросусідство і дружню співпрацю з ФРН, Угоду про асоціацію з ЄС, була прийнята до Ради Європи та отримала заклик на вступ до НАТО [3, с. 668]. Таким чином, Польща стала новим учасником міжнародних відносин.

Успішною була і внутрішня політика Польщі. У новоствореній незалежній країні було проведено президентські та парламентські вибори, схвалено Основний закон та здійснено термінові реформи у суспільній сфері. Керманічі держави часто вимушені були вдаватися до непопулярних рішень та реформ, постаивши перед собою мету – інтегруватися до ЄС.

Починаючи із 1998 р. поляки вели перемовини про вступ до ЄС. Досягти поставленої мети вдалося лише 1 травня 2004 р., коли Польща стала членом ЄС. Попри несприятливі зовнішньо-економічні умови вступу країни до ЄС такі, як слабка динаміка розвитку держав ЄС чи зростання світових цін, польська економіка напрочуд легко справилася з включенням її до структур ЄС і переходом до функціонування в межах внутрішнього ринку [6, с. 11]. Поступово почала зміцнюватися національна валюта, зросли інвестиційна привабливість та темпи збільшення імпорту. Загалом інтеграція до ЄС привела до значних змін у таких важливих сферах, як освіта і наука, медицина, культура тощо. Польща зарекомендувала себе як країна, в якій впевнено і послідовно втілюються у життя реформи, зміцнюється її внутрішнє становище, а тому завойовує позицію активного члена Європейської спільноти, починає брати участь у процесах прийняття рішень ЄС, а це, поза всяким сумнівом, стало проривом.

У 1998 р. польський міністр закордонних справ Б. Гемерек вперше на державному рівні проголосив ідею створення «східного виміру» [7, с. 119], яку презентував як розширення можливостей співпраці з майбутніми країнами-учасниками з Центрально-Східної Європи [10, с. 34]. Пізніше, у липні 2001 р., польське Міністерство закордонних справ оприлюднило документ «Східна політика Європейського Союзу в рамках процесу розширення ЄС на Схід: польське бачення». З документа можна було зрозуміти реальне прагнення Варшави активно просувати кордони ЄС на схід. Польський президент О. Квасневський виступив з ініціативою широкої регіональної співпраці на теренах Центрально-Східної Європи, яка у сумі включала 17 країн цього регіону і повинна була сприяти

процесам трансформації, а також спільної боротьби з організованою злочинністю та міжнародним тероризмом [10, с. 35]. У грудні 2002 р. Польща представила пропозицію створення нової стратегії східної політики, завдяки якій покращувалася координація проєктів з надання допомоги для Східної Європи від ЄС залежно від ступеня зацікавленості країни у наближенні до європейських стандартів та їх можливостями конкретної взаємодії у сфері політичній, господарській, суспільній. Особливе місце відводилося Україні, яка в майбутньому могла б інтегруватися до ЄС. Це була третя спроба Польщі утвердити «східний вимір».

11 березня 2003 р. представники Європейської комісії зробили наступну заяву: «Ширша Європа – сусідство: новий формат відносин із східними та південними сусідами». Фактично було покладено початок Європейської політики сусідства (ЄПС), яка остаточно виокремилася 12 травня 2004 р. [2].

Європейська політика сусідства поширилась на 16 країн, що межують із ЄС. До цього списку увійшли країни Східної Європи, Південного Кавказу та Північного Середземномор'я. На східному напрямку ЄС визначив головними пріоритетами розвитку економіки, поширення демократичних цінностей, гарантування безпеки та стабільності, а також сприяння добросусідським взаєминам. Цілі ЄС у Східній Європі, на думку фахівців, можна сформулювати у вигляді триади: «безпека, стабілізація та європеїзація» [8, с. 12]. Показовим є той факт, що ЄС виявляв бажання поглибити відносини із своїми східними сусідами, але без конкретних перспектив їх інтеграції. Водночас Польща виступала за можливість інтеграції у майбутньому країн, що стали об'єктами ініціативи ЄПС.

Варто наголосити на тому, що Польща стала активно формувати групу підтримки для своїх східних сусідів серед країн, що одночасно з нею були кандидатами на вступ до ЄС. Керівництво польської держави неодноразово висловлювалось з приводу того, що їх країна має намір реалізувати Європейську політику сусідства на східному напрямку зі своїми партнерами – Чеською Республікою, Словаччиною, Угорщиною, Естонією, Литвою, Латвією, а також зі Швецією.

За сприяння Польщі в грудні 2004 р. Рада ЄС видала декларацію, у якій вказувалося, що «метою Євросоюзу є встановлення зміцнених і привілейованих відносин з Україною шляхом використання у повному обсязі можливостей Європейської політики сусідства» [6, с. 35]. Польща сприяла виробленню Планів дій у рамках ЄС-Україна, ЄС-Молдова, індивідуальних планів дій стосовно держав Закарпаття та ініціювала налагодження взаємин із Білоруссю. Польські дипломати домоглися позитивної відповіді від ЄС стосовно розміщен-

ня на своїй території Європейського агентства управління операційною співпрацею на зовнішніх кордонах держав-членів ЄС, більш відомого як Агентство управління кордонами [6, с. 37]. Можна впевнено констатувати, що Варшава стала головним захисником інтересів країн, охоплених політикою сусідства. Такий підвищений інтерес цієї держави до країн, що стали об'єктами східної політики ЄС, можна пояснити передусім спільними історичними, культурними, соціальними та економічними зв'язками. Вагомим аргументом став власний досвід Польщі у питаннях інтеграції та добре розуміння специфіки сучасної Східної Європи, а тому цілком логічним здавалося бажання цієї країни бути своєрідним «експертом» у східній політиці ЄС, яка вже значною мірою почала матеріалізуватися через політику сусідства. Слід зауважити, що чинник безпеки у цьому ключі відіграє вагому роль. «Польська активність на Сході є наслідком раціональної політики, спрямованої на зміцнення системи безпеки у цій частині Європи ... бо для Польщі є природним чинити активний опір спробам відновлення авторитарних і тоталітарних систем в країнах постсоветського простору. Адже рано чи пізно вони створять загрозу польському суверенітетові, а в кінцевому підсумку й цивілізаційним досягненням всієї Європи» (цит. за: [5, с. 161]). Поступово політика сусідства трансформувалась у нову ініціативу ЄС «Східне партнерство». Ініціатором цієї програми знову виступила Польща.

Під час зустрічі міністрів закордонних справ ЄС 26 травня 2008 р. в Брюсселі Польща та Швеція представили спільну пропозицію у сфері поглиблення східного напрямку політики ЄС, що отримала назву «Східне партнерство ЄС». Ініціатива Східного партнерства адресована шістьом країнам: Україні, Молдові, Білорусії, Грузії Вірменії та Азербайджану. Україні серед цих країн знову відводилась пріоритетна роль.

З усіма країнами-адресатами планувалося надалі розвивати економічні, торговельні, культурні зв'язки. Передбачалося, серед іншого, розв'язання завдань, пов'язаних із енергетичними ресурсами та їх транспортуванням, запобігання незаконній міграції, вирішення нагальних політичних проблем та підтримка безпеки у регіоні.

Про це впливове польське видання «Жечпосполіта» поширила інформацію такого змісту: «Польща тягне Європейський Союз на Схід» [2]. Важливо, що інші члени ЄС, серед яких Швеція, теж поділяли думку Польщі про необхідність активізації східної політики ЄС. У 2009 р. Швеція головувала у ЄС та підтримувала польську ініціативу «Східне партнерство». Тогочасний міністр закордонних справ Швеції Карл Більдт на прес-конференції у Брюсселі заявив: «Ми надалі підтримуватимемо «Східне

партнерство» і сподіваємося досягти прогресу в переговорах з Україною стосовно угоди про асоціацію, яка, як ми сподіваємося, приведе до зони вільної торгівлі, що матиме величезне значення для майбутнього» [1, с. 5].

На відміну від політики сусідства, програма «Східне партнерство» передбачає політичну та економічну інтеграцію ЄС із східними сусідами. Причому результати оцінюються у геометричній прогресії: чим більший прогрес покаже країна-партнер, тим вагомішу підтримку вона матиме від ЄС (принцип «more for more»).

У вересні 2011 р. відбувся II саміт Східного партнерства у Варшаві, на якому обговорили програму, затверджену в Празі у 2009 р., та проаналізували динаміку у різних сферах співпраці. У схваленому країнами-учасницями спільному документі йшлося про необхідність встановлення Східного партнерства на спільних європейських цінностях, перспективи інтеграції держав-партнерів до внутрішнього ринку, що дасть змогу у майбутньому сформувати єдиний економічний простір між ЄС та країнами Східного партнерства. Тут декларувалася намір встановлення безвізового режиму для держав-партнерів, розширення секторальної співпраці та поглиблення співпраці у сфері освіти, науки та спорту [5, с. 170]. Тільки в період з 2010-2011 рр. в країнах-партнерах було реалізовано більше ста різних проектів переважно більшість яких у сфері освіти та науки [10, с. 39].

Варто зазначити, що само по собі «Східне партнерство» за своєю суттю являє собою сукупність різних можливостей, амбіцій та очікувань. Позиції країн-членів ЄС є також неоднорідними. Візьмемо до прикладу політику безпеки, якій відводиться пріоритетна роль, зважаючи на наявність спільних загроз для ЄС та його східних сусідів. Сучасний стан Європейської політики безпеки та оборони перебуває на стадії утвердження, а тому не завжди здатний протистояти потенційним загрозам для ЄС в цьому регіоні.

У листопаді 2013 р. у Вільнюсі відбувся третій саміт ЄС, під час якого планувалося підписати Угоду про асоціацію з Україною. Однак, після відмови офіційного Києва провадити проєвропейську політику та підписати вищевказану угоду з Брюсселем, розпочався російсько-український конфлікт. Протести в українській столиці з численними жертвами та російсько-українська гібридна війна з усіма наслідками поставили на порядок денний нові загрози і виклики, вирішення яких не терпить зволікань. Так, польський президент А. Дуда зазначив, що конфлікт в Україні не є периферійним питанням, адже політика В. Путіна націлена на війну у великому масштабі [4]. На переконання окремих європейських політиків «анексією Криму і агресивними діями проти України Росія підірвала глобальний безпековий порядок» [4]. Позиції європейських країн

розійшлись у питанні ставлення до учасників конфлікту: від радикальних, які висловлює Польща, до поміркованих і неоднозначних, які висловлює зокрема Чехія. Але хай там як, питання безпеки стане головним для ЄС і України на «іспиті» на стійкість і єдність. Саме згуртованість навколо мирного врегулювання цього конфлікту дасть можливість ЄС утвердити себе як провідного актора міжнародних відносин, а для України – індикатором успішної інтеграції до ЄС. На думку західних аналітиків, імперіалістична політика Росії становить загрозу для проекту Східне партнерство, особливо Україні, яка без допомоги Заходу не буде спроможна вирішити цю проблему [11, с. 252].

Слушною з цього приводу є думка, висловлена Яном Томбінським, представника ЄС в Україні, одного з ідеологів Східного партнерства, про те, що «Східне партнерство – це унікальне єднання. Сьогодні ми, як Європейський Союз, маємо перейти від емоційної підтримки України до формування і виконання реального плану дій. Саме сьогодні реформування країни потребуватиме від нас додаткових зусиль та ресурсів. ЄС – це фантастичний інструмент досвіду боротьби з кризами...» [9]. Саме цим проблемам було приділено найбільшу увагу на Ризькому саміті ЄС, який відбувся 21-22 травня 2015 р. Йшлося, зокрема, про методи деескалації конфліктів у регіоні та про необхідність послідовного дотримання Мінських угод. Обговорили і початок реалізації Угоди про асоціацію з Україною та Грузією, який було визнано успішним. Пріоритетним питанням стала лібералізація візового режиму та посилення секторальної співпраці з краї-

нами-партнерами. Маємо великі сподівання, що на наступному саміті, який відбудеться у 2017 р., Європа обговорюватиме досягнення Східного партнерства та матиме менше проблемних питань на порядку денному.

Висновки. Польща має з країнами Східної Європи безпосередній кордон та особливо зацікавлена у якнайшвидшому вирішенні цілої низки проблем, що стоять перед ними. Крім іншого, це продиктовано бажанням Польщі бути лідером серед країн Центрально-Східного регіону. Вище керівництво цієї країни постійно акцентувало увагу на необхідності створення та розвитку партнерських стратегічних відносин з країнами, що розташовані на схід від неї. Це були амбітні наміри, які Польща почала активно втілювати в життя. Саме завдяки перманентній зацікавленості цієї країни у стабільності та безпеці не лише своїй, але й усій Європи, було започатковано політику сусідства та Східне партнерство. Попри значні зусилля Польщі, політичні еліти країн, на які спрямовані згадані вище ініціативи ЄС, не проявили політичної волі та впертості у процесах інтеграції з європейськими структурами. Такою невизначеністю та пасивністю скористалась Росія, яка відверто проти того, щоб країни Східного партнерства вийшли з-під її впливу. На сьогодні стало очевидним, що східний вектор політики ЄС набирає нових обрисів, стоїть перед новими викликами і як ніколи раніше потребує згуртованості усіх своїх сил та безпомилкових рішень. Маємо сподівання, що такі рішення будуть знайдені, бо сила і стабільність сучасної Європи тепер прямо пропорційно залежатиме від сили і стабільності її сусідів.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ:

1. Валеева Ю. Скандинавські пріоритети / Ю. Валеева // Зовнішні справи. – 2009. – № 8-9. – С. 5-8.
2. Гаспарян А. «Східна політика» ЄС: до і після Вільнюського саміту [Електронний ресурс] / А. Гаспарян. – Режим доступу: <http://uaforeignaffairs.com/ua/ekspertna-dumka/view/article/ckhidna-politika-jes-do-i-pislja-vilnjuskogo-samitu>
3. Зашкільняк Л. Історія Польщі. Від найдавніших часів до наших днів / Л. Зашкільняк, М. Крикун. – Л.: Львівськ. нац. ун-т ім. Івана Франка, 2002. – 752 с.
4. Мартинюк В. Що спонукає Польщу до підтримки України? [Електронний ресурс] / В. Мартинюк // Український незалежний центр політичних досліджень. – Режим доступу: http://www.ucipr.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=74
5. Машкевич М. Східна польська політика у XX – на початку XXI ст.: концепції та інтерпретації / М. Машкевич. – К.: Ніка-Центр, 2015. – 312 с.
6. Польща в Євросоюзі: досвід першого року членства / Наук. ред. М. Карлін, пер. з польськ. О. Карліної. – Луцьк: ПВД Твердиня, 2005. – 208 с.
7. Сидорук Т. Політика сусідства Європейського Союзу у Східній Європі: модель інтеграції без членства. Монографія / Т. Сидорук. – Л.: ПАІС, 2012. – 444 с.
8. Шаповалова О. Східна Європа в Європейській системі міжнародних відносин / О. Шаповалова // Зовнішні справи. – 2009. – № 12. – С. 10-14.
9. Школа Східного партнерства: візії, місії, цінності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eap-csf.org.ua/shkola-shidnogo-partnerstva-viziyi-misiyi-tsinnosti>
10. Milczarek D. Polska jako kreator polityki wschodniej Unii Europejskiej / D. Milczarek // Studia Europejskie. Centrum Europejskie Uniwersytetu Warszawskiego. – Warszawa, 2015. – № 4 (76). – С. 27-48.
11. Stępniewski T. Partnerstwo Wschodnie Unii Europejskiej: w poszukiwaniu nowego modelu integracji / T. Stępniewski // Myśl Ekonomiczna i Polityczna. – 2015. – № 4. – С. 242-256.

Стаття надійшла до редакції 14.08.2016

REFERENCES:

1. Valyeyeva, Yu., 2009. Skandinavski priorytety [Scandinavian priorities]. Zovnishni spravy. 8 – 9, 5 – 8. (in Ukrainian)
2. Gasparyan, A. «Schidna polityka» ES: do i pislya Vilnyuskogo samitu. [«Eastern policy» of the EU before and after the Vilnius summit]. – Regime to access : <http://uaforeignaffairs.com/ua/ekspertna-dumka/view/article/ckhidna-politika-jes-do-i-pislja-vilnjuskogo-samitu> (in Ukrainian)
3. Zashkil'nyak, L., 2002. Istoriya Pol'shi. Vid najdavnishy`ch chasiv do nashy`ch dniv. [The history of Poland. From ancient times to the present day]. Lviv, 752 p. (in Ukraine).
4. Martynuk, V. Scho sponukaje do pidtrymky Ukrainy? [Which encourages support for Ukraine?]. Ukrain-skyi nezalezhnyj centr politychnych doslidzhen. – Regime to access : http://www.ucipr.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=74 (in Ukraine)
5. Mashkevych, M., 2015. Schidna pol'ska polityka u XX – na pochatku XXI st.: koncepciyi ta interpretaciyi [Polish Eastern policy in the XX - XXI century .: the concept and interpretation]. Kyiv, 312 p. (in Ukrainian)
6. Polshha v Yevrosyuzi: dosvid pershogo roku chlenstva / Nauk. red. M. Karlin, perekl. z pol'skoyi O. Karlinoyi, 2005. – 208 p. [Poland in the European Union: the experience of the first year of membership]. Lutsk (in Ukrainian)
7. Sydoruk, T., 2012. Polityka susidstva Yevropeys'koho Soyuzu u Skhidniy Yevropi: model' intehratsiyi bez chlenstva. Monohrafiya [EU Neighbourhood Policy in Eastern Europe: a model of integration without membership. Monograph]. Lviv, 444 p. (in Ukraine).
8. Shapovalova, O., 2009. Skhidna Yevropa v Yevropeys'kiy systemi mizhnarodnykh vidnosyn [Eastern Europe in the European system of international relations]. Zovnishni spravy. 12, 10 – 14. (in Ukraine).
9. Shkola Skhidnoho partnerstva: viziyi, misiyyi, tsinnosti. [School Eastern Partnership: vision, mission, values]. – Regime to access: <http://eap-csf.org.ua/shkola-shidnogo-partnerstva-viziyi-misiyyi-tsinnosti>
10. Mil'charek, D., 2015. Pol's'ka yako kreator polityky vskhodney Unii Evropeys'key. [Poland as a creator Eastern policy of the European Union]. Studiyyi yevropeys'ki. Yevropeys'kyy tsentr universytetu Varshavs'koho. 4 (76), 27 – 48. (in Poland)
11. Stempnevs'kyy, T., 2015. Partnerstvo vskhodne Uniyi Evropeys'key: v poshukivanyu noveho modelu intehratsiyi. [The Eastern Partnership of the European Union: in search of a new model of integration] Myshl' ekonomichna i politychna. 4, 242 – 256. (in Poland)

*Близняк Ольга Анатоліївна – аспірант
Національний університет «Острозька академія»
Адреса: 35800, Острог, вул. Семінарська, 2*

*Blyzniak Olga A. – postgraduate
National university of «Ostroh academy»
Address: 2, Seminarska Str., Ostroh, 35800, Ukraine
E-mail: krasnostaw@ukr.net*

*Близняк Ольга Анатольевна - аспирант
Национальный университет «Острожская академия»
Адрес: 35800, Острог, ул. Семинарская, 2*